

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

תוכן

- א. אמר תהא שדה זו מופקרת ליום אחד ... לשבוע אחת עד שלא זכה בה ... יכול לחזור בו משזכה בה ... אין יכול לחזור בו.....1
- ב. המפקיר את כרמו ולשחר עמד ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפיאה ופטור מן המעשר.....2

דף מד.

א. אמר תהא שדה זו מופקרת ליום אחד ... לשבוע אחת עד שלא זכה בה ... יכול לחזור בו משזכה בה ... אין יכול לחזור בו

המפקיר¹ לזמן מסוים², כלומר שאומר שאם שום אדם לא יזכה בו תוך זמן זה תהיה שלי כבתחלה, אפילו לאחר ג' ימים יכול³ לחזור⁴, כל שלא זכה בו אדם. ואם זכה בו אדם⁵ בתוך הזמן, הרי זכה בו עולמית⁶.

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ רעג י

² והוא מדברי הרמב"ם בה' נדרים ונראה שאם עבר הזמן ולא זכה בו אדם, לכו"ע חוזר לבעלים בלא קנין, דומיא דמוכר קרקע לזמן, וכמ"ש הרמב"ם ושו"ע סימן ריב סעיף ד, ועי' תהלה לדוד או"ח סימן רמו מה שהקשה לסברת הראב"ד שסובר שגם תוך הזמן אינו רשאי לשנות. פתחי חושן חלק ח פרק כג הערה טו.

³ דמסתמא אדעתא דהכי הפקירו כיון שלא הוציאו מרשותו לנמרי

⁴ ונראה שבטל ההפקר למפרע, ואם זכה בו אדם, נראה שנעשה הפקר למפרע משעת הפקר, ועי' אבנ"מ סימן כח ס"ק נג שדן לדעת הפוסקים שבמתנה לזמן אמרינן כיון דפסקה פסקה, א"כ גם בהפקר לזמן נימא כיון דפסקה פסקה, וכל שלא זכה בו אחר עדיין הפקר הוא. פתחי חושן שם.

⁵ ואם הוא עצמו זכה בתורת זוכה מההפקר ולא בתורת חזרה שוב אין יכול לחזור בו ופטור ממעשר, אך חייב במתנות עניים כמבואר להלן בהמפקיר כרמו

⁶ בשו"ת רעק"א סימן קמה כתב במפקיר לזמן זוכה בו אחר תוך הזמן, שזוכה בו עולמית, ולא אמרינן דכיון שההפקר הוא לזמן קצוב, גם הזוכה אינו זוכה אלא עד סוף הזמן, דומיא דמכירה לזמן שנפקעת בסוף הזמן, דלא שייך הפקר לזמן, אלא שהוקשה לו דא"כ גם כשלא זכה בו אחר, איך נעשה הפקר לזמן ובסוף הזמן פקע ההפקר, והרי לא שייך הפקר לזמן, וע"כ צריך לומר דהוי כמו תנאי, שאם יזכה בו אחר נעשה הפקר עולמית, ואם לא יזכה בו אחר לא יהיה הפקר כלל, ולכאורה דברי הגרעק"א צ"ע, דנהי דלא שייך הפקר לזמן שלא יוכל הזוכה לזכות בו עולמית, אבל למה לא יועיל הפקר לזמן, שכל זמן שלא יזכה בו אחר יהא בו דין הפקר, ולכשבלה הזמן ולא זכה בו אדם, בטל ההפקר וחוזר מעכשיו לרשות בעלים, ולמה הוצרך רעק"א לסברתו שאינו מועיל אלא מדין תנאי, ובדוחק אפשר לומר דס"ל דלא מצינו הפקר שיש בו דיני הפקר שיפקע מאליו בלא זכיה, ובאמרי בינה העיר על דברי רעק"א שהאחרונים פקקו אם מועיל תנאי בהפקר, משום דאין הפקר ע"י שליח, וכל שאינו יכול לעשות שליח אינו יכול להתנות וכתב שמפשטות דברי הרא"ש אינו מדין תנאי אלא מדין שיוור, ולדעתו הרא"ש סובר כן גם גבי מכירה לזמן. פתחי חושן שם.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

ומשמעות דין זה שאם חוזר בו הרי ההפקר בטל, ופטור מתרומות ומעשרות כדלהלן, ואם אינו יכול לחזור, הגם שזכה בה הוא עצמו והם שלו, הרי זה זוכה מן ההפקר שפטור מתרומות ומעשרות כדלהלן.

דף מד:

ב. המפקיר את נרמו ולשחר עמד ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפיאה ופטור מן המעשר

ההפקר⁷ פטור⁸ מן התרומה ומן המעשרות⁹, ואפילו הפקירו העכו"ם, ומותר לו אפי' לכתחלה¹⁰ להפקיר כל שדהו¹¹ קודם מירוח ופטור מתרומות ומעשרות, אבל הזרע שדה הפקר חייב בתרומה ומעשרות.

ואם הוא בעצמו חזר וזכה בו¹², אם זכה בו בתורת זוכה מן ההפקר ולא בתורת חזרה, פטור מתרומות ומעשרות כיון שהיה רגע אחד הפקר, בין שחזר¹³ וזכה גם בהקרקע ובין שזכה בהפירות לבד.

אבל אם רוצה לחזור בו מההפקר אם הוא תוך ג' ימים¹⁴ משהפקיר חייב במעשר מדרבנן.

⁷ רמב"ם הלכות תרומות פרק ב הלכה יא

⁸ ואפי' לא הפקיר ממש בפיו אלא שידוע שנותן לכל אדם ליטול ואין מקפיד וגם הפקר כ"ד פטור ממעשר. ואם ה' הפקר רגע א' משעת הבאת שלישי עד מירוח פטור מתרו"מ ואפי' התוספות שנוסף אחר שכבר זכה פטור אבל קודם הבאת שלישי לא מהני מה שה' הפקר אם חזר וזכה בו לפני הבאת שלישי וכן אחר מירוח לא מהני מה שמפקיר ואף שעדיין לא ראה פני הבית. דרך אמונה שם צה

⁹ ובכלל זה מעשר ראשון מעשר שני ומעשר עני.

¹⁰ רדב"ז שם וכ"ה ברמב"ם פ"ג ממעשר ה"ב

¹¹ אולם אם עשה מהן גורן חייב במעשר מדרבנן מפני מראית העין דמאן דהוי סבור שגדל בשדהו וצריך ליתן התרו"מ לכהנים ולוים [אך אפשר דדוקא בהפקיר קמה אבל אם הפקיר שבלים מפרסמא מילתא טפי ולא גזרו בעשה גורן בעיר] ויש חולקין ובהזו"א פסק כדעה ראשונה מיהו המינים שמנה רבנו ברפי"ג ממעשר שחזקתן מן ההפקר אפי' עשה מהן גורן פטורין לפ"ד רבנו שהכל יודעים שהן הפקר וכן כל המינים שרובן מן ההפקר אפי' עשה מהן גורן פטורין. דרך אמונה שם פג

¹² לה"מ פ"ב מנדרים הי"ז

¹³ עי' הזו"א שביעית סי' ב' סק"ד

¹⁴ וצ"ע אם חשבי' ג' מעל"ע. דרך אמונה – ציון ההלכה שם ס"ק רסו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת נדרים

י"א¹⁵ שדין זה דיכול לחזור תוך ג' ימים הוא דוקא בהפקר במחובר. וי"א¹⁶ שאף בהפקר בתלוש כגון שהפקיר פירות תלושין, יכול לחזור בו תוך ג' ימים.

המפקיר את כרמו¹⁷ או שדהו והשכים בבקר זוכה בו לעצמו בתור זוכה מן ההפקר, ובצרו או קצרו, חייב¹⁸ בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה, שהרי שרף וכרמך אני קורא בו מפני שהיה שלו והרי הוא שלו, אבל אם זכה מן ההפקר בשדה של אחרים הרי זה פטור מן הכל, ובין כך ובין כך פטור מן תרומות והמעשרות.¹⁹

ודוקא אם הפקיר גם הפירות, או אפי' הפירות לבד אבל אם הפקיר הקרקע ולא הפירות אין נחשב הפקר כלל לענין מתנות עניים²⁰.

אם חזר בו בתוך ג' ימים הרי חייב אף במעשרות²¹, ואם זכה בסתמא י"א²² שהרי הוא כחוזר בו וי"א²³ שהרי הוא כזוכה מן ההפקר.

¹⁵ הגהות חכמת שלמה חו"מ סי' רע"ג ס"ז ע"ש ול' רבנו והשו"ע המפקיר את שדהו משמע קצת דדוקא במחובר יש דין זה.

¹⁶ בשטמ"ק ב"מ ל' ב' בשם הריטב"א ותוס' שנין מבואר בהדיא דגם במטלטלין יש דין זה וכן מבואר שם בתוס' רבנו פרץ, ועיין לעיל דף מג: מה' חו"י וקצוה"ח אי חזרת ג' ימים בהפקר היא דוקא בקרקע או אף במטלטלין.

¹⁷ רמב"ם הלכות מתנות עניים פרק ה הלכה כז

¹⁸ ודוקא שלא הי' הפקר בשעת הבאת שלישי דאל"כ פטור מכולן כנ"ל פ"ב סקב"ד וגם דוקא בזוכה במחובר אבל אם זוכה רק בשעת תלישתו פטור מכולן ויש מי שאומר דדוקא בצר כל הכרם אבל אם זכה רק בקצת פטור מכולם. דרך אמונה שם קפו

¹⁹ ודעת הרא"ש מ"ג ב' בחד פירוש והסכים לו כאן שחייב במעשר מדרבנן אך הרא"מ בשטמ"ק שם וכן הסמ"ע בחו"מ סי' רע"ג סק"ג העתיק פי' ראשון של הרא"ש שפטור.

²⁰ חו"א שביעית סי' ב' סק"ג

²¹ מדרבנן

²² הר"ן וכ"ד הרא"מ בשטמ"ק

²³ הרשב"א ריטב"א והמאירי